

KOMMISSIONEN FOR DE EUROPÆISKE FÆLLESSKABER

Bruxelles, den 17.12.2001
KOM(2001) 772 endelig

MEDDELELSE FRA KOMMISSIONEN

Miljøsamarbejdet mellem EU og Rusland

Indholdsfortegnelse

Resumé	3
Indledning.....	4
1. Miljøindsatsens fordele for Rusland	5
2. Miljøsituationen i Rusland	6
3. Den økonomiske baggrund	7
4. De nuværende rammer for miljø samarbejdet.....	8
5. Udvidelse af dialogen: de vigtigste målsætninger	10
5.1. Mål	10
5.2. Midler.....	10
6. Foreslået fælles program	10
7. Foreslåede ordninger for dialogens gennemførelse	13
8. Konklusioner og næste skridt.....	14
BILAG: EU's miljøbistand til rusland.....	15

RESUMÉ

På det 7. topmøde mellem Rusland og EU, som blev afholdt den 17. maj 2001, bekræftede begge parter deres tilsagn om at styrke deres langsigtede strategiske partnerskab for at fremme økonomisk vækst og fremgang, social udvikling, et rent miljø og større sikkerhed og stabilitet i Europa på grundlag af fælles værdier. De gentog deres stærke interesse i at uddybe samarbejdet på miljøområdet. På det 8. topmøde den 3. oktober 2001 blev disse målsætninger bekræftet.

Denne meddelelse er en redegørelse for Kommissionens tanker og forslag med henblik på at nå disse mål. Den går ud fra det nuværende miljø samarbejde i partnerskabs- og samarbejdsaftalen (PSA) mellem EU og Rusland, som trådte i kraft i 1997, og andre politiske aftaler. Den påpeger, at tiden nu er inde til at udvikle en tættere og mere samordnet bilateral dialog om miljøspørgsmål på grundlag af PSA med et fælles strategisk program og mere konkrete procedurer. Den bygger på de tanker, der blev fremsat i meddelelsen om miljø samarbejdet mellem EU og Rusland, som blev forelagt for Rådet i maj 2001 (SEC(2001) 723). Den fremhæver især, hvor vigtigt det er, at miljømæssige, økonomiske og sociale mål kædes sammen, når det gælder om at opbygge et bæredygtigt fælles europæisk økonomisk rum.

INDLEDNING

EU's strategi for bæredygtig udvikling "*En bæredygtig udvikling i Europa for en bedre verden*", som blev godkendt på Det Europæiske Råds møde i Gøteborg i juni 2001, opstiller en langsigtet vision ud fra den erkendelse, at økonomisk vækst skal støtte sociale fremskridt og tage hensyn til miljøet, at socialpolitik underbygger den økonomiske præstation, og at miljøpolitik skal være omkostningseffektiv. Den understreger EU's afgørende rolle, når det drejer sig om at skabe en bæredygtig udvikling i Europa og dermed også i verden som helhed. Strategien peger på de vigtigste trusler mod en bæredygtig udvikling, herunder den globale opvarmning, sundhedsrisici, tab af biodiversitet og jord, overtrafikering, tilpasning til en aldrende befolkning, fattigdom og social udelukkelse. Mange af disse problemer kræver indsats på internationalt plan. **Strategien opfordrer de udviklede lande til sammen med EU at gå i spidsen for at løse disse problemer. Den understreger at EU's politik - både indadtil og udadtil - aktivt skal støtte andre landes bestræbelser på at opnå en mere bæredygtig udvikling.**

EU's strategi for bæredygtig udvikling indgår i forberedelserne til verdenstopmødet om bæredygtig udvikling i Johannesburg i 2002. Som led i forberedelserne til verdenstopmødet har EU opfordret Rusland og sine andre europæiske partnere til at føre en mere indgående dialog og til øget indsats på følgende punkter:

- Beskyttelse af naturressourcerne som grundlag for økonomisk og social udvikling
- Inddragelse af miljøhensyn i bekæmpelse af fattigdom
- Globaliseringen i den bæredygtige udviklings tjeneste
- Bedre styreformer og større deltagelse

Når det drejer sig om at opnå bæredygtighed i Europa og på verdensplan, har partnerskabet mellem EU og Rusland voksende betydning af både miljømæssige og økonomiske grunde. Behovet for miljøsamarbejde vil vokse, efterhånden som EU udvides mod øst, og den økonomiske omlægning i Central- og Østeuropa og i Rusland skrider frem.

EU og Rusland står over for en række fælles globale, regionale og grænseoverskridende miljøproblemer, heriblandt

- uøkonomisk energiudnyttelse og klimaændring
- sundhedsrisici på grund af vand- og luftforurening
- rovdrift på naturressourcer og forvaltning af affald, herunder radioaktivt affald
- tab af økosystemer og biodiversitet
- forurening af Østersøen, Barentshavet, Det Kaspiske Hav og Sortehavet.

Desuden er EU forpligtet til at hjælpe Rusland med at overvinde de miljøproblemer, det har arvet, og som det skal løse for at kunne bevare sine enorme uberørte naturområder.

1. MILJØINDSATSENS FORDELE FOR RUSLAND

Miljøudvikling er vigtig i sig selv, men en miljøindsats indebærer også betydelige økonomiske og sociale fordele. Effektiv miljøpolitik og effektive miljøstandarder

- bidrager til den økonomiske effektivitet og øger produktiviteten f.eks. ved anvendelse af renere og mere moderne teknologi og driftsmetoder
- fremmer eksportadgangen til fremmede markeder og skaber et bedre klima for udenlandske investeringer
- skaber økonomiske fordele ved at formindske spild af energi, vand og råmaterialer
- formindsker fremtidige rensningsudgifter og risikoen for ulykker og miljøbestemte sygdomme, som fører til stress, afbrydelse af reformprocessen og tab af produktivitet.

Dette kan f.eks. iagttages på tre områder, som er særlig vigtige for Rusland:

- **Energi:** Der kan opnås et stort økonomisk og miljømæssigt udbytte ved større energieffektivitet, energibesparelser og mere effektiv produktion og distribution af energi, herunder begrænsning af udsivning fra rørledninger. Energieffektivitet vil kunne give et udbytte, der i omfang næsten svarer til Ruslands naturgasproduktion. Der er tale om enorme drivhusgasemissioner, der kan gøres mindre, så klimaændringen begrænses. Også forureningen af jord som følge af olieudslip er et alvorligt problem ligesom risikoen for udslip i forbindelse med søtransport af olie. Den ineffektive energidistribution medfører samfundsmæssige omkostninger som dem, der skyldes afbrydelse af energiforsyningerne om vinteren.
- **Vand:** Vand er afgørende for menneskers og økosystemers liv og sundhed, men det er også en grundlæggende forudsætning for en vellykket økonomisk udvikling. Mange industrigrene, landbruget, turismen og fiskeriet er afhængige af effektive forsyninger af rent vand. Ineffektiv omkostningsdækning for vandforsyning tynger enormt på de offentlige udgifter og gør det umuligt at skaffe de nødvendige midler til effektiv drift, vedligeholdelse og investering i infrastruktur. Ved at undgå forurening formindskes behovet for dyr spildevandsrensning.
- **Handel og investering:** Adgang til verdensmarkedet indebærer fremstilling af varer og tjenesteydelser, der opfylder internationale standarder - ikke mindst miljøstandarder - og evne til at sikre forbrugerne, at disse standarder overholdes. I Ruslands økonomiske program understreges det, at det er vigtigt at skabe forudsætninger for at tiltrække udenlandske investeringer. Investorerne ønsker de færrest mulige risiko- og usikkerhedsmomenter. De ønsker klare, stabile og effektivt håndhævede regler, som sætter dem i stand til uden problemer at fastslå, hvad deres miljøansvar består i.

2. MILJØSITUATIONEN I RUSLAND

Det må understreges, at Rusland på mange måder er en vigtig bidrager til Europas og den øvrige verdens miljøkvalitet. 65% af Ruslands territorium er endnu upåvirket af økonomisk aktivitet, og store områder er praktisk talt urørte af menneskehånd. Rusland er i besiddelse af 20% af verdens vandressourcer og 22% af verdens skovareal. Bevarelsen af disse umådelige miljøværdier er af afgørende vigtighed.

Rusland har imidlertid også enorme miljøproblemer. Ifølge officielle russiske kilder er den typiske miljøsituation i de tæt befolkede by- og industriområder (10-15% af landets areal) "foruroligende":

- den kommunale vandforsyning er upålidelig i mange byer og truet af forurening, herunder alvorlig forurening med tungmetaller. 1/3 af alle vandrør og 17% af kloakrørene trænger alvorligt til at blive udskiftet. Spildevandsudledningen overskrider kloakernes kapacitet med 60%.
- ordningerne for behandling af industri- og husholdningsaffald i Moskva og andre storbyer er utilstrækkelige. Der er blevet ophobet 1,8 mia. tons giftigt affald, som årligt forøges med 108 mio. tons.
- emissionerne fra industri og motorkøretøjer skaber alvorlige luftforeningsproblemer i mange byer.

Sundhedsforholdene i Rusland vækker alvorlig bekymring. Sygdomme og forgiftning, som skyldes tungmetaller og andre giftige stoffer, spiller en vigtig rolle for forkortelsen af den forventede levetid, der for mænds vedkommende på nuværende tidspunkt kun er 58 år. Hvis denne udvikling fortsætter, vil befolkningstallet falde fra 145 mio. i dag til 135 mio. i 2015 og 100 mio. i 2050.

Landbrugsjorden er i nogle regioner i en utilfredsstillende og kritisk tilstand på grund af jorderosion, faldende humusindhold, ørkendannelse, oversvømmelse, tilsaltning, nitrifikation og forurening med pesticider, tungmetaller og radionuklider.¹

Der er enorme muligheder for energibesparelser. Mulighederne for udbytte i form af energieffektivitet anslås til 400 mio. ton (sammenholdt med en årlig naturgasproduktion på 490 ton). Olieselskaberne i Rusland spilder ca. 20 mio. tons olie hvert år (5% af den samlede udvinding). Exxon Valdez' samlede råolieudslip i farvandet ved Alaska i 1989 er mindre end en enkelt dags udslip i de russiske landdistrikter.

Mange af disse problemer har en grænseoverskridende eller global dimension. Rusland tegner sig for 7% af verdens kuldioxidemissioner i forhold til 1% af BNP. Formindskelse af forureningen i Østersøen, Det Kaspiske Hav og Sortehavet kræver samarbejde mellem EU og Rusland. Også bekæmpelse af luftforurening og kontrol med kemikalier og farligt affald, herunder brugt kernebrændsel og radioaktivt affald, kræver tæt samarbejde og indebærer betydelige fælles fordele. En undersøgelse, som blev foretaget for nylig, viste f.eks., at de fordele, landene uden for EU (især Rusland, Hviderusland og Ukraine) ville få af

¹ Country Profile of Russian Federation to the UN Commission on Sustainable Development, 1997.

ansøgerlandenes bestræbelser på at opfylde kravene i EU's direktiver, ville beløbe sig til mindst 9,5 mia. € om året².

3. DEN ØKONOMISKE BAGGRUND

Efter 10 års praktisk talt uafbrudt økonomiske nedgang voksede Ruslands BNP med 3,5% i 1999 og mere end 8% i 2000, og i det samme tidsrum voksede industriproduktionen med ca. 17%. Vækstraten forventes imidlertid at falde fra 2001, og de fleste scenarier forudsiger en BNP-vækst på mellem 5 og 6%. Den økonomiske tilbagegang førte til mindre forurening, men den forventes at tage til igen, efterhånden som økonomien udvikler sig.

Den disponible realindkomst voksede med 9% i 2000. Alligevel lever 35% af befolkningen (50 mio. mennesker) under eksistensniveauet, dvs. 50 € om måneden. Den gennemsnitlige månedsløn var i midten af 2001 på 130 €. Det begrænser mulighederne for at dække omkostningerne i forbindelse med miljøtjenester.

Skønt statsbudgettet for 2001 og 2002 (forslag) balancerer, er det stærkt tynget af især afbetaling på udenrigsgæld, der tegner sig for ca. 1/3 af den anslåede budgetindkomst i 2001. Det hæmmer finansieringen af miljøpolitik, miljøinstitutioner og håndhævelse af miljøbestemmelser. Sikre garantier for miljølån har i mange år været umulige at få.

Den offentlige og private investeringsrate er kritisk lav. Der er brug for en omfattende teknologisk og driftsmæssig modernisering - ikke mindst på miljøområdet - og en stor del af den skal komme fra udlandet. Den direkte udenlandske investering i Rusland er imidlertid meget lille i forhold til andre vækstøkonomier. DUI i Rusland beløb sig mellem 1991 og 99 til ca. 23 mia. € (til sammenligning: 36 mia. i Polen og 340 mia. i Kina).

EU er langt Ruslands største handelspartner og tegner sig for ca. 1/3 af Ruslands import og eksport. Dette tal kan vokse til 50% efter EU's udvidelse. Rusland har et stort handelsoverskud over for EU. Især de russiske energiforsyninger er vigtige for begge parter. 53% af Ruslands olieeksport og 62% af dets naturgaseksport går til EU. Her udgør den 16% af EU's olieforbrug og 19% af EU's gasforbrug. Denne voksende samhandel indeholder en tilskyndelse til harmonisering af miljøstandarderne.

Det økonomiske grundlag for forbedring af Ruslands miljøpræstation er alt i alt stadig temmelig problematisk. Hvis den seneste forbedring af de generelle makro- og mikroøkonomiske forhold i Rusland (herunder den igangværende reform af naturlige monopoler) fortsætter, vil der dog være voksende mulighed for miljøudvikling på områder som:

- investering i demonstrationsprojekter i forbindelse med vandforsyning og andre offentlige værker, energieffektivitet og formindskelse af drivhusgasemissionerne ved gennemførelse af Kyoto-protokollen, i samarbejde med IFI og andre bidragydere
- forbedret og bedre udstyret miljøforvaltning især i sektorer, som er attraktive for indenlandske og udenlandske investeringer, og sektorer, som er aktive på internationale markeder
- økonomiske hjælpemidler og bedre omkostningsdækning.

² ECOTEC o.a. "Benefits of Compliance with EU environmental acquis for the candidate countries".

4. DE NUVÆRENDE RAMMER FOR MILJØSAMARBEJDET

I EU's fælles strategi for Rusland, som blev vedtaget af EU's stats- og regeringschefer på deres møde i Köln (juni 1999) hedder det under overskriften "*Fælles udfordringer på det europæiske kontinent*" at "miljøet er det russiske folks og Den Europæiske Unions befolknings fælles ejendom ... bæredygtig udnyttelse af naturressourcerne, forvaltning af nukleart affald og bekæmpelse af luft- og vandforurening, ikke mindst på tværs af grænserne er prioriteter på dette område".

Miljøet er blevet udpeget som prioriteret handlingsområdet under PSA. Dialogen føres i PSA-underudvalget for miljø, energi og nuklear sikkerhed. Der er blevet vedtaget et fælles arbejdsprogram for Den Russiske Føderation med følgende prioriteter:

- Harmonisering af miljøstandarder og lovgivning
- Grænseoverskridende og regionale initiativer (herunder Sortehavet og Østersøen)
- Fremme af miljøinvesteringer i Rusland
- Harmonisering af procedurerne for vurdering af miljøpåvirkninger
- Samarbejde om miljøovervågning og miljørapportering
- Klimaændringen - formindskelse af drivhusgasemissionerne
- Nukleare anlægs sikkerhed og forvaltning af radioaktivt affald
- Tværgående emner som udvikling af den offentlige bevidsthed, inddragelse af miljøhensyn i andre sektorer, opbygning af institutionel kapacitet.

På topmødet mellem EU og Rusland i maj 2001 blev det vedtaget at oprette en fælles højniveaugruppe inden for rammerne af PSA og lade den udarbejde grundplanerne til **et fælles europæisk økonomisk område**. Drøftelserne om, hvilke emner der skal indgå i dette initiativ, er i fuld gang. Højniveaugruppens første møde under forsæde af kommissær Chris Patten og vicepremierminister Khristenko er planlagt til slutningen af 2001.

Miljø- og energieffektivitet er et af de fire emner, der blev behandlet af eksperterne i den forberedende fase til **energidialogen** mellem EU og Rusland. Dialogen blev indledt på topmødet mellem EU og Rusland i Paris i oktober 2000 og skulle arbejde hen imod oprettelsen af et energipartnerskab mellem EU og Rusland inden for PSA. For at dette initiativ hurtigt kunne blive lagt i faste rammer, udnævnte præsident Putin vicepremierminister Khristenko til Ruslands repræsentant, og Kommissionens formand Romano Prodi udpegede F. Lamoureux, generaldirektør for Generaldirektoratet for Energi og Transport.

Dialogen udgør en ramme, hvor alle spørgsmål af fælles interesse i energisektoren kan tages op og drøftes i fællesskab. Blandt dem er samarbejde om energibesparelser, rationalisering af produktions- og transportinfrastrukturer, europæiske investeringsmuligheder og forholdet mellem producent- og forbrugerlande. Det overordnede mål er at forbedre energiforholdene og samtidig sikre, at der føres en politik, som går ud på at åbne og integrere energimarkederne. I denne sammenhæng optræder Kommissionen først og fremmest som formidler, der søger at forbedre investeringsmulighederne i den russiske energisektor og

således forbedre infrastrukturen, fremme energieffektive og miljøvenlige teknologier og forøge energibesparelserne i Rusland.

Meddelelsen til Kommissionen om energialogen mellem EU og Rusland (SEC(2001) 712/5), som redegør for den hidtidige udvikling, blev forelagt den 15. maj 2001.

På grundlag af de fire ekspertrapporter, der blev forelagt i juni 2001, udarbejdede dialogparternes to repræsentanter en sammenfattende rapport, som blev forelagt på topmødet mellem EU og Rusland i Bruxelles i oktober 2001. Denne rapport peger på en række områder, hvor der på kort sigt kan opnås fremskridt, og på en række vigtige spørgsmål, der kræver uddybende kontakter og tekniske undersøgelser, før der kan ske yderligere udvikling.

EU's bistand til Rusland ydes hovedsagelig gennem **TACIS-programmet**. Miljø indgår ikke på nuværende tidspunkt blandt de tre prioriterede emner i TACIS-programmet for Rusland. Dog gives der støtte til en række projekter, som indebærer miljøfordele på tværs af sektorerne (f.eks. overvejes medfinansiering af investering i offentlige værker, ikke mindst rensningsanlæg, i St. Petersborg i det vejledende program for Rusland for 2002-2003). Desuden gives der støtte til miljøprojekter, som inddrager Rusland, i forbindelse med andre TACIS-programmer, det gælder navnlig de regionale og grænseoverskridende programmer (se fortegnelsen over TACIS-bistand og anden EU-miljøbistand til Rusland i bilaget).

Kommissionen samarbejder også med EIB, IFI og andre bidragsydere om at fremme miljøinvesteringerne i Rusland. Fællesskabet vil i overensstemmelse med konklusionerne fra Det Europæiske Råds møde i Stockholm i marts 2001 stille en garanti til rådighed for Den Europæiske Investeringsbank (EIB), så der kan ydes lån til udvalgte miljøprojekter i de russiske østersøområder, navnlig St. Petersborg- og Kaliningrad-områderne. Projekterne skal være af betydelig interesse for EU, og EIB vil i hver enkelt tilfælde tage stilling til lånene, som skal ligge inden for en vejledende grænse på 100 mio. € og desuden skal Rusland opfylde sine internationale finansielle forpligtelser, heriblandt forpligtelserne over for Paris-klubben. EIB vil være finansieringsdeltager i samarbejde med andre IFI via **den nordlige dimensions miljøpartnerskab (NDMP)**, som danner grundlaget for opstilling af prioriteter og omfatter Kommissionen, bilaterale og multilaterale bidragsydere, IFI og Rusland.

Rusland er også en vigtig partner for EU, når det gælder **multilaterale miljøaftaler og internationale forsamlinger og initiativer**, som behandler de fælles miljøproblemer, de står over for. Heriblandt er:

- FN's klimakonvention og Kyoto-protokollen
- Konventionen om biologisk diversitet
- "Miljø for Europa"-processen og UNECE's regionale konventioner for Europa
- Den nordlige dimension, herunder NDMP
- Det multilaterale atom- og miljøprogram for Rusland (MAMPR)
- Regionale havområder - Østersøen (Helsinki-konventionen), Sortehavet (Bukarest-konventionen) og Atlanterhavet (OSPAR-konventionen) samt de regionale fiskeriorganisationer for Østersøen og Nordøstatlantten.

5. UDVIDELSE AF DIALOGEN: DE VIGTIGSTE MÅLSÆTNINGER

5.1. Mål

Der er betydelige muligheder for at forbedre miljødialogen med Rusland. Skønt der træffes mange værdifulde initiativer for bestemte forhold, har det dog ikke ført til nogen fast strategisk dialog. De nuværende strukturer rumme tilstrækkelige muligheder for at udvikle en sådan dialog, men der er et klart behov for større politisk vilje til at virkeliggøre de samlede muligheder. Det er afgørende, at de vigtigste beslutningstagere på begge sider inddrages i dialogen, da ansvaret for miljøet er spredt vidt omkring i den russiske regering og i Europakommissionen,

Det altovervældende mål er derfor at opnå en mere flydende og mere omfattende dialog mellem EU og Rusland om miljøanliggender og bæredygtig udvikling. Hovedvægten skal ligge på et fælles program for de områder, hvor miljøforanstaltningerne har størst gavn for Ruslands videre økonomiske reform og omvendt.

5.2. Midler

De nuværende strukturer bør udbygges så de fremmer yderligere dialog. De bør:

- indgå i PSA-strukturen
- være permanente - dvs. være til stede mellem PSA-udvalgets årlige eller halvårslige møder
- være fleksible og reaktionsdygtige - for at kunne muliggøre indgående drøftelse af alle spørgsmål af aktuel fælles interesse
- være samordnede - dvs. inddrage alle relevante ministerier og agenturer på russisk side og alle relevante generaldirektorater på Kommissionens side for at kunne sikre, at miljøhensyn inddrages i andre politiske sektorer. Da der lægges vægt på berøringspunkterne med de økonomiske anliggender, er det vigtigt, at de russiske ministre, som har ansvaret for den økonomiske reform, inddrages fuldt ud.
- være bemedlede - dvs. på begge sider råde over tilstrækkelige menneskelige og finansielle ressourcer til at sikre en effektiv funktion.

6. FORESLÅET FÆLLES PROGRAM

PSA's vedtagne fælles arbejdsprogram bevarer sin gyldighed, og udførelsen af det bør fortsætte under den udvidede dialog. Det blev imidlertid udarbejdet af GD for Miljø og den tidligere statskomité for miljøbeskyttelse i 1999. Der er siden da sket en betydelig organisatorisk og politisk udvikling i både Rusland og EU. Der bør derfor vedtages et mere omfattende strategisk program, som tager hensyn til disse ændringer.

Et vigtigt udgangspunkt er målsætningerne for Ruslands miljøpolitik og ressourcestyling, således som de fremgår af Den Russiske Føderations mellemfristede økonomiske udviklingsprogram (2002-2004):

- Bevarelse af stabilitet og bæredygtig ligevægt i regionale og landsomfattende økosystemer som led i den samlede økologiske balance

- Oprettelse af gunstige økologiske vilkår som led i en forbedring af det menneskelige livsmiljø
- indførelse af miljøvenlig økonomi for at gøre de negative virkninger på miljøet mindst mulige og sikre, at ressourcer og energi udnyttes effektivt
- Bevarelse af biosfærens bæredygtighed i almindelighed

Blandt prioriteterne på mellemlang sigt er

- ressource- og energibesparende teknologier, processer og produkter
- økonomiske virkemidler, miljøstandarder, bedre miljøovervågning og miljøinspektion, miljøvurderinger
- opførelse og renovering af rensningsanlæg, formindskelse af udledninger i atmosfæren
- anvendelse af princippet "forureneren betaler" - herunder internalisering af miljøomkostninger ved hjælp af forureningsafgifter
- nye finansieringsmetoder for at fremme investerings- og budgetmuligheder; forbedring af miljøpolitikken for at tiltrække udenlandske investeringer
- strukturændringer i industriens mest "beskidte" sektorer
- en aktiv rolle i internationale processer.

Disse målsætninger og prioriteter er vejledende for Ruslands strategi for bæredygtig udvikling, som nu er under forberedelse.

Det fælles strategiske program skal også afspejle EU's prioriteter og målsætninger, således som de fremgår af EU's strategi: *En bæredygtig udvikling for en bedre verden*, det vil nærmere betegnet sige:

- begrænsning af klimaændringen og øget anvendelse af ren energi
- bekæmpelse af sundhedsrisici
- mere ansvarlig forvaltning af naturressourcerne
- forbedring af transportsystemet og arealanvendelsen
- bekæmpelse af fattigdom og social udelukkelse
- behandling af de økonomiske og sociale følger af en aldrende befolkning.

EU's sjette miljøhandlingsprogram "*Miljø 2010: Vores fremtid, vores ansvar*" opstiller fire prioriterede emner: Klimaændringen, natur og biodiversitet, miljø og sundhed, naturressourcer og vand foruden fem hovedstrategier, som skal følges i denne sammenhæng:

- Sikre gennemførelsen af den gældende lovgivning
- Inddrage miljøhensyn i al relevant politik på andre områder

- Arbejde tættere sammen med erhvervslivet og forbrugerne for at finde frem til løsninger
- Sikre forbrugerne bedre og mere tilgængelige miljøoplysninger
- Udvikle en mere miljøbevidst holdning til arealanvendelse.

På baggrund af begge siders prioriteter foreslås det derfor, at den udvidede dialog skal koncentrere sig om følgende emner:

Effektiv energiudnyttelse og bekæmpelse af klimaændringen: mere effektiv fremstilling, distribution og udnyttelse af energiressourcer er afgørende for formindskelse af drivhusgasemissionerne og indebærer desuden store økonomiske fordele. Den Russiske Føderation understregede på det afsluttende møde i den 7. konference mellem parterne i UNFCCC (KP7 - Marrakech, november 2001), at de resultater, konferencen havde opnået, banede vejen for, at alle lande, også Rusland, kunne ratificere Kyoto-protokollen. EU og Rusland har også en fælles interesse i at gennemføre FN's klimakonvention (UNFCCC) og Kyoto-protokollen. Yderligere samarbejde om klimaændringen i forbindelse med partnerskabs- og samarbejdsaftalen bør indebære det størst mulige samvirke med dialogen mellem EU og Rusland om energi, hvis mål er at tiltrække investeringer i den russiske energisektor og forbedre energieffektiviteten. Energialogen mellem EU og Rusland bør i denne forbindelse også fremme udarbejdelsen af projekter for fælles iværksættelse i Rusland. Den udvidede dialog bør omfatte overvejelser af konkrete fælles aktiviteter for at opfylde forpligtelserne i UNFCCC og Kyoto-protokollen, herunder aktiviteter, der skal opbygge kapacitet til overvågning af drivhusgasserne og rapportering om dem. Det ville bidrage til, at Rusland og EU hurtigt kan ratificere Kyoto-protokollen og deltage i dens ordninger, ikke mindst handelen med emissionskvoter og fælles iværksættelse af projekter. Til dette formål bør EU's nuværende finansieringsordninger og tekniske bistandsmetoder udbygges i samarbejde med IFI.

Forbedring af sundheden: Der kan ved hjælp af miljøforanstaltninger gøres meget for at begrænse de sundhedsrisici, der især rammer sårbare grupper som børn og fattige. En uopsættelig prioritet er vandforsyningssystemets tilstand, som er kritisk i mange dele af Rusland. Det er nødvendigt at gøre noget for at forbedre systemets drift og vedligeholdelse, forbedre finansieringen af det og formindske sundhedsrisikoen. Dialogen bør bygge på de nuværende initiativer (f.eks. miljø- og økonomiministrenes konference i Almaty i 2000) og projekter (spildevandsrensning i St. Petersborg), men bør også udvikle et nyt fælles program, især for luftkvalitet.

Forbedring af ressourceeffektiviteten: Handel, investering, industriel genopbygning og affaldsforvaltning: Dette er endnu et vigtigt område, hvor de økonomiske interesser og miljøinteresserne falder sammen. Samarbejdet bør koncentrere sig om at fremme internalisering af miljøomkostninger ved at formindske tilskud, forbedre omkostningsinddækningen, øge brugen af økonomiske hjælpemidler og fremme det princip, at forurenere skal betale. Det vil give bonus i kraft af en mere effektiv udnyttelse af infrastruktur, energi og råmaterialer, ved at skabe indtægter til forbedring af tjenesteydelserne og til investering og ved at muliggøre en mere effektiv håndhævelse af miljøpolitikken.

Samarbejdet bør også dreje sig om spørgsmål i forbindelse med udskiftning af forældede industriteknologier og industriprocesser og bedre miljøforvaltning på virksomhederne. Her er især forvaltningen af farligt affald vigtig. Rusland står i de kommende år over for en uhyre opgave med at modernisere infrastrukturen og materiellet i hele samfundet. Det vil skabe store miljømæssige og økonomiske fordele, efterhånden som gamle, forurenende teknologier

udskiftes. Forbedringer af virksomhedernes miljøforvaltning med små omkostninger vil også forbedre den økonomiske præstation.

Et meget vigtigt problem i denne forbindelse er forvaltningen af brugt brændsel fra kernekraftværker og atom-ubåde og af radioaktivt affald. Miljøtruslen mod de arktiske have fra de nedarvede affaldsproblemer i Nordvestrusland er velkendt, men der er andre områder med lige så alvorlige problemer, f.eks. omkring oparbejdningskomplekset i Majak og anlæggene i Krasnojarsk og Tomsj.

Dialogen bør også være opmærksom på den rolle, som forbedrede og harmoniserede miljøstandarder og håndhævelsen af dem kan spille, når det drejer sig om gunstigere vilkår for handel og udenlandske investeringer. Drøftelserne bør knyttes til det samarbejde, som er under udvikling i forbindelse med det fælles europæiske økonomiske rum.

Andre spørgsmål: Den udvidede dialog bør også beskæftige sig med en række andre vigtige samarbejdsområder:

- **Miljøovervågning:** Rusland og Det Europæiske Miljøagentur har taget et fælles initiativ for at styrke miljøovervågningen og rapporteringen på fælles europæisk plan. Desuden blev det for nylig vedtaget, at der skal foretages en omhyggelig gennemgang af EF/ESA initiativet "global miljø- og sikkerhedsovervågning" (GMSO) for at finde mulighederne for samarbejde mellem Den Russiske Føderation, Den Europæiske Union og Det Europæiske Rumagentur.
- **Offentlig bevidsthed og miljøoplysninger**
- **Internationalt samarbejde og gennemførelse af multilaterale miljøaftaler:** Det bør omfatte de russiske myndigheders opgaver på henholdsvis føderationsplan og regionalt plan og hurtig vedtagelse af det multilaterale atom- og miljøprogram for Rusland (MAMPR)
- **Samarbejdet i den nordlige dimension og Donau-/Sortehavssamarbejdet og samarbejdet om Det Kaspiske Hav.**
- **Bæredygtig udnyttelse af naturressourcer af fælles interesse**

7. FORESLÅEDE ORDNINGER FOR DIALOGENS GENNEMFØRELSE

PSA-underudvalget bør fortsat træde sammen mindst én gang om året for at føre overopsyn med den udvidede dialog. Det bør ske under forsæde af en minister eller viceminister fra Ruslands side og en generaldirektør eller stedfortrædende generaldirektør fra EU's side.

Efter russisk forslag foreslås det, at der oprettes en uformel arbejdsgruppe, som skal mødes regelmæssigt (2-3 gange om året) for at videreføre dialogen mellem underudvalgets møder. PSA-underudvalgets vedtagne procedurer skal også gælde for denne gruppes arbejde. Der kan afholdes særlige ekspertmøder for i kortere eller længere tid at behandle bestemte spørgsmål: F.eks. klimaændringen eller den nordlige dimension. Arbejdsgruppen bør i fællesskab ledes af GD for Miljø og ministeriet for handel og økonomisk udvikling.

Det er vigtigt, at der på møderne kommer samordnede bidrag fra alle de relevante ministerier/agenturer og GD. Der bør især skabes bedre forbindelser til de andre politiske områder, som behandles i underudvalget (energi og nuklear sikkerhed). Fra russisk side bør

ministeriet for handel og økonomisk udvikling, ministeriet for naturressourcer, Rosgidromet og ministeriet for energi stærkt involveres. Blandt de vigtigste bidragsydere bør fra EU's side være GD for Miljø, GD for Eksterne Forbindelser (herunder EC's delegation i Moskva), GD for Energi og Transport, GD for Forskning, GD for Regionalpolitik og EuropeAid.

Begge sider bør også stille tilstrækkelige midler til rådighed og sørge for højere lederrepræsentation for at sikre effektiv funktion.

En af den uformelle arbejdsgruppes første opgaver kunne være at ajourføre det fælles arbejdsprogram for Den Russiske Føderation, som blev vedtaget af PSA's underudvalg for miljø, energi og nuklear sikkerhed.

Udover at styrke den bilaterale dialog mellem EU og Rusland bør det også overvejes at finde nye fremgangsmåder, som kan styrke det multilaterale miljøsamarbejde.

Ruslands regionale miljøcenter, som bistås af Europakommissionen, og den russiske regering kan sammen med andre deltagere (private organisationer, de højere læreanstaltninger, erhvervslivet) spille en vigtig og positiv rolle i denne sammenhæng.

8. KONKLUSIONER OG NÆSTE SKRIDT

En udvidet dialog om miljøproblemer og bæredygtig udvikling er et vigtigt led i den langsigtede partnerskabsstrategi, som bygger på de fælles værdier, der blev bekræftet på det 7. topmøde mellem Rusland og EU i maj 2001.

Det foreslås, at denne meddelelses tanker og forslag videreudvikles sammen med de russiske modparter for at få opstillet fælles program og fælles procedurer så hurtigt som muligt.

BILAG: EU's miljøbistand til rusland

Tacis nationalt program – Den Russiske Føderation

2000

- Harmonisering af miljøstandarder (2 mio. €)

1999

- Miljøovervågningssystemer i Rusland (2,5 mio. €)
- Støtte til affaldsforvaltning i Rusland (2,4 mio. €)
- Omlægning af tidligere produktionsanlæg for kemiske våben (3 mio. €)

1998

- Bistand til ministeriet for beredskab til bekæmpelse af industriulykker (3 mio. €)
- Rådgivning om vandforvaltning til ministeriet for naturressourcer (2,5 mio. €)
- Kemiske våben II (3,9 mio. €)

1997

- Miljøforvaltningsuddannelse i Volga-bækkenet - støtte til Verdensbankens program (2,9 mio. €)
- Forbedring af skovbrandsbekæmpelsen (1,95 mio. €)
- Kemiske våben I (3,9 mio. €)

1996

- Institutionel støtte til statskomitéen for miljøbeskyttelse (2 mio. €)

1995

- Bajkalsøen - økologiske oplysninger og offentlig bevidsthed (0,5 mio. €)

Tacis Russiske energi- og miljøprojekter

- Miljøadfærdskodeks for olieindustrien (afsluttet september 2000)
- Regulering af energiressourceudviklingen og miljøbeskyttelsen i Timan-Petjora-regionen (igang)

Særlig aktion for Østersøområdet 2000

- Kaliningrad - affaldsforvaltning (2 mio. €)
- Tjudskoje Ozero (Peipussøen) - miljøforvaltning (2 mio. €)

Tacis grænseoverskridende program

2000

- Istandsættelse af rensningsanlægget i Sortavala (4,5 mio. €)

1998

- Vandkvalitetsforvaltning i Kaliningrad (2,4 mio. €)
- Miljøkvalitetsforvaltning, Patsojoki-floden (1,4 mio. €)

1997

- Forvaltning af beskyttet område, Karelen (3,5 mio. €)
- Genoprettelse af laksebestanden i Tuloma-floden (1 mio. €)

1996

Vandforsyning og spildevandsrensning, Karelen (1,5 mio. €)

Tacis regional (alle NUS)

2000

- Sortehavet - teknisk bistand (3 mio. €)
- Miljøovervågningsinitiativ (1,5 mio. €)
- Miljøoplysninger, uddannelse og offentlig bevidsthed (3 mio. €)

1999

- Iværksættelse af miljøpolitik og NMHP - hovedvægten på vand (3 mio. €)
- Fælles forvaltning af flodområder - kapacitetsopbygning, grænseoverskridende afvandingsområder (4 mio. €)

1998

- Fælles miljøprogram - projektudarbejdelse i samarbejde med Verdensbanken (5 mio. €)
- Nye RMC - fase 3 - omfatter RMC i Rusland (3,1 mio. €)

Siden 1994 har Tacis gennem det Internationale Videnskabs- og Teknologicenter givet 19,5 mio. € til miljøforskning og udviklingsprojekter.

Tacis program for små projekter

2000

- Investeringsstøtteprogram for offentlige værker: institutionel forberedelse og projektforberedelse af IFI-projekter for vandforsyning/kloakering, fjernvarme og affaldsforvaltning (4,5 mio €)
- Politisk rådgivningsprogram: kortsigtet politisk og juridisk rådgivning til højtstående beslutningsorganer, herunder udførelse af PSA og miljøpolitik (6,2 mio €).

Tacis Bistro

1999

- Tver-floden - økonomisk ordning (97 000 €)
- Astrakhan - forskning i støravl (75,000 €)
- Tjuvasien - genvinding af farlige kemikalier (98,000 €)
- Moskva-regionen - formindskelse/forebyggelse af olieforurening (99,000 €)
- Statens miljøundersøgelser - uddannelse (97,000 €)
- Moskva-regionen - miljøgenopretning på tidligere militære områder (96,000 €)
- Det nordlige Kaukasus - miljøgenopretning på kursteder (95,000 €)

Tacis nukleart sikkerhedsprogram for Rusland

Tacis giver også bistand til forbedring af sikkerheden på kernekraftværker og andre nukleare anlæg i den Russiske Føderation, herunder brændselskredsløb og affaldsforvaltning, ved hjælp af dette program.

GD for Miljø har bistået en række undersøgelser af radioaktivt affald i Nordvestrusland og omkring Majak, Krasnojarsk og Tomsk.

Life tredjelandsprogram (St Petersborg, Kaliningrad)

1999

- Handlingsprogram for biodiversitet (220,000 €)
- Helcom spildevandsgrænser (141,000 €)
- Bevarelse af den vilde fauna og dens tilholdssteder, St. Petersborg (173,000 €)
- Miljøsyn, St Petersborg (220,000 €)

1998

- System for kortlægning og overvågning af skove (210,000 €)
- Afløbsforurening i Østersøen, St. Petersborg (201,000 €)